

en daar verdwijnt nog zooveel meer uit het openbare leven van ons land, waarover wij met anderen kunnen treuren.

Maar dat is het toch eigenlijk niet, wat onzen geest soms zoo onrustig doet zijn binnen in ons. Wij voelen dat er een stuk van ons eigen leven is weggenomen. Hij was vleesch van ons vleesch, bloed van ons bloed.

Wie dien band niet ziet tusschen ons eenvoudige Antirevolutionaire volk en Dr. Kuyper, die zal nooit Kuyper kunnen zien, zooals hij geweest is en het is op die bijzondere betrekking tusschen het Calvinistische volksdeel en Dr. Kuyper, dat ik hier in eenige weinige woorden wijzen wil.

Naar buiten treedt stellig het meest op den voorgrond de onvermoeibare strijd, dien Dr. Kuyper heeft gevoerd voor het recht van een volksgroep, die aan verguizing en smaad blootstond.

Dat meestal eenvoudige, vrome volk, dat gewoon was ter zijde gesteld te worden, had in Dr. Kuyper plotseling gevonden een kampioen als waarover geen andere volksgroep beschikte en het zag met dankbaarheid op tegen den man die het ondernomen had, hen uit het diensthuis uit te leiden.

Reeds dit op zichzelf verklaart een deel van de liefde en vereering die hem werden toegedragen, maar de eigenlijke grond ligt toch dieper. Dat volk heeft naast den kampioen in Dr. Kuyper vooral gevonden den man, die in staat was de diepste, ja zelfs de ongevormde gedachten te peilen, die nog op den bodem der ziel lagen. Hij gaf vorm en uiting aan die gedachten en wat anderen vaak voorkwam te zijn een suggestie van den volksgeest, was inderdaad somwijlen nader bij het omgekeerde. Er was een wisselwerking tusschen het eenvoudige volk en Kuyper. Hij was voor dat volk een voorvechter als het noodig was, maar hij was ook de voorbidder. En dat volk op zijn beurt droeg Dr. Kuyper in zijn gebed. Die wisselwerking, dat geestelijk contact, geeft ook den sleutel tot verklaring van de gansch eenige positie, die Dr. Kuyper onder ons heeft ingenomen. Wie dat niet ervaren heeft, zal nooit volkomen kunnen begrijpen, wat Kuyper voor het Calvinistisch volksdeel geweest is en wat dit volk voor hem is geweest. Het centrale punt van waaruit dat geestelijk contact tusschen een diep denker als Dr. Kuyper en een groep van meestal eenvoudige mannen en vrouwen steeds opnieuw gevoed werd, was de erkenning van de absolute vrijmacht Gods op alle levensterreinen.

Gods volstrekte souveriniteit over al het geschapene, dat is het levensbeginsel van het Calvinisme. Uit dat beginsel leefde het Gereformeerde volksdeel, leefde ook Dr. Kuyper. Als predikant in zijn eerste gemeente is het een eenvoudige vrouw uit het volk geweest, die in Gods hand het middel werd om Kuyper de kracht van dit beginsel te doen ervaren en beleven en sinds dien is hij voor dat volk geworden de man, die uit dat kernbeginsel de gevolgtrekkingen maakte voor alle terrein van het leven. Nu is die